

В.П. Дубицев, д.е.н., професор
А.Д. Глушко, аспірант
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Метою є розроблення підходу до формування ефективних форм реалізації державної регуляторної політики в Україні. На основі встановленого кореляційного зв'язку між рівнем ефективності державної регуляторної політики та величиною ВВП обґрунтовано необхідність формування ефективної державної регуляторної політики в Україні. Здійснений аналіз етапів розвитку державної регуляторної політики в Україні відповідно до великих циклів кон'юнктури М.Д. Кондратьєва дозволив сформувати ефективні форми реалізації державної регуляторної політики.

Ключові слова: державна регуляторна політика, ВВП, ефективна форма реалізації, кореляційний зв'язок, економічна кон'юнктура.

В.П. Дубицев, д.э.н., профессор
А.Д. Глушко, аспирант
Полтавский национальный технический университет
имени Юрия Кондратюка

ФОРМИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ ФОРМ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ РЕГУЛЯТОРНОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Целью является разработка подхода к формированию эффективных форм реализации государственной регуляторной политики в Украине. На основании установленной корреляционной связи между уровнем эффективности государственной регуляторной политики и уровнем ВВП обоснована необходимость формирования эффективной государственной регуляторной политики в Украине. Анализ этапов развития государственной регуляторной политики в Украине в соответствии с большими циклами конъюнктуры М.Д. Кондратьева позволил сформировать эффективные формы реализации государственной регуляторной политики.

Ключевые слова: государственная регуляторная политика, ВВП, эффективная форма реализации, корреляционная связь, экономическая конъюнктура.

V.P. Dybischev, doctor of economic Sciences, Professor
A.D. Glushko, postgraduate student
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University

THE FORMATION OF EFFECTIVE FORMS OF IMPLEMENTATION OF STATE REGULATORY POLICY IN UKRAINE

The aim is to develop an approach to the formation of effective forms of implementation of the state regulatory policy in the Ukraine. Based on the correlation between the level of effectiveness of the state regulatory policy and GDP value the necessity of the formation of an effective state regulatory policy in Ukraine has substantiated. The analysis of the stages of development of the state regulatory policy in Ukraine according to the large cycles conjuncture M.D. Kondratieva allowed to form effective forms of implementation of the state regulatory policy.

Keywords: state regulatory policy, GDP, effective form of implementation, correlation economic conjuncture.

Вступ. Питання формування ефективної державної регуляторної політики в Україні є актуальним з точки зору розв'язання прикладних завдань соціально-економічного розвитку країни й регіонів. Наукові дослідження вітчизняних та іноземних науковців підтверджують залежність рівня соціально-економічного

розвитку країни від рівня ефективності державної регуляторної політики. Зарубіжний досвід свідчить про те, що ефективна державна регуляторна політика забезпечує стале зростання економіки й підвищення добробуту громадян.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Питанням здійснення державної регуляторної політики присвячено праці іноземних учених П. Брауна, В. Кіп Віскузі, Дж. М. Вернона, Дж. Е. Гарінгтона, Н. Малишева, В. Афанасьєва, А. Коренєва, Г. Атаманчука, С. Мельникова та українських науковців В. Бакуменка, З. Варналія, Ю. Губені, А. Дегтяр, Я. Демченкова, Т. Кравцової, О. Кужель, С. Кулика, О. Літвінова, Д. Ляпіна, К. Ляпіної, М. Погребняка, О. Титаренка, О. Юлдашева й інших учених. Ураховуючи значний внесок сучасної економічної думки та наявні результати вітчизняних і зарубіжних розробок у даному напрямі, варто зазначити, що питання підвищення ефективності державної регуляторної політики потребує подальшого науково-практичного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування підходу до розроблення ефективних форм реалізації державної регуляторної політики в Україні. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання таких завдань:

- установити зв'язок між рівнем ефективності державної регуляторної політики та величиною ВВП;

- провести періодизацію розвитку державної регуляторної політики відповідно до великих циклів М.Д. Кондратьєва;

- здійснити прогнозування економічної кон'юнктури й розробити ефективні форми реалізації державної регуляторної політики в Україні.

Основний матеріал і результати. Програмою економічних реформ на 2010 – 2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» державну регуляторну політику визначено одним із головних інструментів забезпечення фінансово-економічної безпеки в країні, сталого розвитку національної економіки та підвищення рівня добробуту суспільства [1].

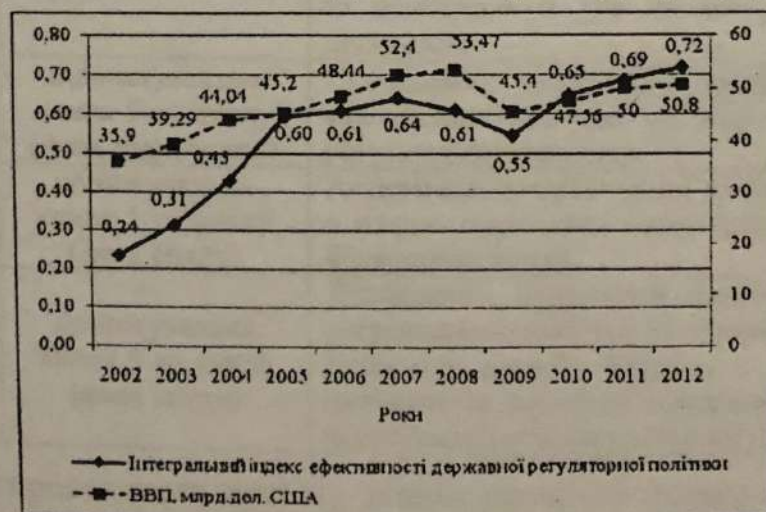

Рис. 1. Кореляційний зв'язок між рівнем ефективності державної регуляторної політики та величиною ВВП

На основі авторського розрахунку рівня ефективності державної регуляторної політики в Україні встановлено кореляційний зв'язок між державною регуляторною політикою та рівнем ВВП. Його графічну інтерпретацію наведено на рис. 1.

Наведені дані підтверджують вплив державної регуляторної політики на рівень ВВП. Так, зниження інтегрального індексу ефективності державної регуляторної політики і відповідно рівня ВВП у 2008 – 2009 рр. спричинене кризовими явищами у світовій економіці. Позитивні тенденції ефективності державної регуляторної політики та відповідне зростання ВВП у період з 2010 року пов'язані з початком реформування регуляторного середовища в рамках реалізації Програми економічних реформ на 2010 – 2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Аналіз динаміки статистичних даних (рис. 1) свідчить, що результатом реалізації Програми економічних реформ протягом 2010 – 2012 рр. стало підвищення рівня ефективності державної регуляторної політики та зростання ВВП в Україні. Це у свою чергу забезпечило підвищення позицій України у світових рейтингах у 2013 році, а саме:

1) згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності 2012/2013 Україна поліпшила позицію на 9 пунктів і посіла 73-тє місце з-поміж 144-х країн світу (згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності 2011/2012 – 82-ге місце);

2) у рейтингу легкості ведення бізнесу Світового банку Україна у 2013 році посіла 137-ме місце з-поміж 185-ти країн світу за сприятливістю умов для підприємницької діяльності (у рейтингу Doing Business-2012 – 152-ге місце) [2].

Таким чином, наявність кореляційного зв'язку між рівнем ефективності державної регуляторної політики та величиною ВВП визначає об'єктивну потребу у формуванні ефективних форм реалізації державної регуляторної політики.

Процес формування державної регуляторної політики в Україні, в умовах розвитку ринкових відносин, є закономірним за змістом і об'єктивним з точки зору форм реалізації. Аналіз розвитку державної регуляторної політики в Україні на причинно-наслідковому рівні, тобто на рівні сутнісних процесів, є основою для обґрунтування ефективних форм реалізації та забезпечення її гнучкого характеру в коротко- і довгостроковому періодах.

У результаті виконаних досліджень було встановлено, що раціональною методологічною основою дослідження закономірностей розвитку державної регуляторної політики є вчення про циклічні коливання. Згідно з таким підходом визначено та виділено періоди великих циклів кон'юнктури (табл. 1). У процесі цього аналізу виділено і враховано підвищувальні й знижувальні хвилі або періоди, які характеризують різні режими світової економіки.

Таблиця 1. Великі цикли кон'юнктури М.Д. Кондратьєва в розвитку світової економіки

Цикли	Підвищувальні хвилі	Знижувальні хвилі
1-й	1789/1790–1810/1817 рр.	1810/1817–1844/1851 рр.
2-й	1844/1851–1870/1875 рр.	1870/1875–1890/1896 рр.
3-й	1890/1896–1914/1920 рр.	1914/1920–1936/1940 рр.
4-й	1936/1940–1966/1971 рр.	1966/1971–1980/1985 рр.
5-й	1980/1985–2000/2007 рр.	2000/2007–2020/2025 рр.
6-й	2020/2025–2045/2050 рр.	2045/2050–2070/2075 рр.

У дослідженні враховується, що на загальноекономічному рівні знижувальні хвилі охоплюють періоди екстенсивного освоєння центрами

індустріального суспільства ресурсів світової периферії. Їх характерною особливістю є той факт, що фінансові операції мають пріоритет над інвестиційними вкладеннями у виробництво. Підвищувальні хвилі, навпаки, характеризуються швидким технологічним прогресом індустрії. Підвищувальні хвилі змінюють знижувальні, коли втрачає ефективність екстенсивне використання освоєних на певний момент ресурсів світової економіки, а позитивний результат може дати лише максимально раціональне їх використання [3]. Такий методологічний підхід ураховується при обґрунтуванні й розробленні ефективних форм державної регуляторної політики в Україні.

З урахуванням вищезазначеного в процесі дослідження змін інституційної структури, процедур та порядку провадження державної регуляторної політики в Україні виділено шість етапів її розвитку, синхронізованих з циклами кон'юнктури М.Д. Кондратьєва (табл. 2).

Таблиця 2. Етапи розвитку державної регуляторної політики в Україні

Етап	Період	Цикл кон'юнктури	Якісні відмінності етапів
Етап I	1997 – 2000 рр.	підвищувальна хвиля 5-го циклу (фаза пожвавлення)	Створено спеціальний інститут з питань формування та реалізації регуляторної політики у сфері підприємництва – Державний комітет України з питань розвитку підприємництва. Відбувається дерегуляція підприємницької діяльності.
Етап II	2000 – 2003 рр.	підвищувальна хвиля 5-го циклу (фаза піднесення)	Закладені основи державної регуляторної політики у сфері підприємництва. Запроваджено єдиний підхід до процедури підготовки і прийняття нових регуляторних актів.
Етап III	2003 – 2005 рр.	підвищувальна хвиля 5-го циклу (фаза піднесення)	Прийнято Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», положеннями якого законодавчо закріплено засади державної регуляторної політики та поширено їх дію на всю сферу господарської діяльності.
Етап IV	2005 – 2008 рр.	підвищувальна хвиля 5-го циклу (фаза піднесення)	Проведення перегляду регуляторних актів та скасування тих, що не відповідають принципам регуляторної політики.
Етап V	2008 – грудень 2010 рр.	понижувальна хвиля 5-го циклу (фаза спаду)	Активізація регуляторної діяльності органів влади з метою мінімізації негативних наслідків світової фінансової кризи.
Етап VI	з 2011 р. і до наших днів	понижувальна хвиля 5-го циклу (фаза спаду)	Ліквідовано Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. Створено Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства. Підвищення якості державної регуляторної політики.

Результати проведеного аналізу етапів розвитку державної регуляторної політики в Україні відповідно до підвищувальних та знижувальних хвиль великих циклів кон'юнктури М.Д. Кондратьєва правомірно використовувати для розроблення ефективних форм її реалізації (табл. 3) [4].

Таблиця 3. Прогнозування економічної кон'юнктури та ефективних форм реалізації державної регуляторної політики

Хвилі	Знижувальна	Підвищувальна	Підвищувальна	Знижувальна
Фази	Депресія	Пожавлення	Піднесення	Спад
Роки	2018 – 2025	2025 – 2035	2035 – 2050	2050 – 2065
Стратегії	Упровадження інновацій	Зростання	Зростання	Економія
Ризики	Високий рівень безробіття і соціальна напруга	Збої в кредитуванні реальної економіки	Перегрів економіки, поява «фінансових пузирів»	Інфляція, безробіття
Напрямок державної регуляторної політики	<ul style="list-style-type: none"> - стимулювання ділової активності з метою підтримки платоспроможного попиту (зниження податкових ставок, надання податкових пільг); - соціальна підтримка найменш захищених верств населення, недопущення масового безробіття. 	<ul style="list-style-type: none"> - підтримка механізму ринкового само-регулювання та розвитку конкуренції; - фінансова підтримка інноваційної діяльності, розвитку інфраструктури, в тому числі соціальної. 	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення диспропорцій між виробництвом і споживанням; - стримування ділової активності шляхом підвищення відсоткових ставок, скасування податкових пільг; - контроль за фінансовими спекуляціями на фондових біржах. 	<ul style="list-style-type: none"> - стабілізація соціально-економічних процесів з використанням грошово-кредитних та бюджетно-податкових інструментів; - стимулювання інвестицій (зниження податкових і відсоткових ставок); - активізація соціальних форм і методів державної підтримки суспільства.

Висновки. Аналіз етапів розвитку державної регуляторної політики в Україні згідно з підвищувальними і знижувальними хвилями великих циклів кон'юнктури М.Д. Кондратьєва є раціональною основою для формування ефективних форм реалізації державної регуляторної політики.

Література

1. Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс] / Комітет з економічних реформ при Президентові України. – 2010. – 85 с. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.
2. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – 576 с.
3. Мочерний С. В. Економічна теорія: підручник / С. В. Мочерний, М. В. Довбенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 856 с.
4. Халтурина Д. А. Системный мониторинг: Глобальное и региональное развитие / Д.А. Халтурина, А. В. Коротаев. – М.: URSS, 2010. – 296 с.